

Аллоҳнинг буйруғу қайтариқларини муҳофаза қилишнинг самараси

10:01 / 18.06.2018 5219

میں حر لیا نہ حر لیا ہللا م س ب

دع ب و ، ہللا لوسر یلع مالسلواو ةالصلاو ہللا دمحللا

مَلَسَوِ هِيَ لَعُ هَلَلَا يَلَصَّيْبُ نَلَا فَلَخُ تَنْكُ : لَأَقْ أَمْ هَنْعُ هَلَلَا يَضَرَّ سَابَعُ نَبَا نَعُ
هُدَجَتَ هَلَلَا طَفْحَا ، كُطْفَحِي هَلَلَا طَفْحَا : تَأْمَلْ كُكْمَلْغُ أَيُّ نِي ، مُأَلْغُ أَيُّ « : لَأَقُفْ أَمْ وَي
وَلَّ مُمُّ أَلَا نَأْمَلْغُ أَوْ هَلَلَا بِنَعْتَسُفَاتِنَعْتَسَا إِذْ أَوْ ، هَلَلَا لَأَسْأَفُ تَلْأَسْ إِذْ ، كَهَأَجُتَ
وَلَّو ، كَلْ هَلَلَا هَبَّتْ كَدَقِّ عَيْ شَبَّ أَلْ كُؤُغْفَنِي مَلَّ عَيْ شَبَّ كُؤُغْفَنِي نَأُ يَلَعُ تَعَمَّ تَجَا
، كَيْ لَعُ هَلَلَا هَبَّتْ كَدَقِّ عَيْ شَبَّ أَلْ كُؤُغْفَنِي مَلَّ عَيْ شَبَّ كُؤُغْفَنِي نَأُ يَلَعُ أَوْغَمَّ تَجَا
، يَذْمُرُ تَلَا هَاوْرُ . « فُحْصَلَا تَفَجَّوْ مَأَلْقُ أَلَا تَعَفُرُ

Аллоҳга ҳамд Расулуллоҳга салавоту саломлар бўлсин.

Ибн Аббос розияллоху анҳумодан ривоят қилинади:

«Бир куни Набий алайҳиссаломнинг ортларида эдим. У зот: **«Эй болакай! Мен сенга калималарни ўргатаман. Аллоҳни(нг буйруғу қайтариқларини) муҳофаза қилгин, шунда У Зот сени муҳофаза қилади. Аллоҳни муҳофаза қилсанг, У Зотни рўпарангда топасан. Сўрамоқчи бўлсанг, Аллоҳдан сўра. Кўмак истамоқчи бўлсанг, Аллоҳдан иста. Билки, агар бутун уммат (маҳлуқотлар) сенга бирор манфаат бериш учун жамланса ҳам, Аллоҳ сенга ёзган нарсадан**

бошқасини бера олмайди. Агар уларнинг ҳаммаси сенга бирор зарар етказиш учун жамланса ҳам, Аллоҳ сенга ёзган нарсадан бошқасини етказа олмайди. Қаламлар кўтарилган, саҳифалар қуриган», дедилар» (Имом Термизий ривоят қилган).

Ҳадиси шарифнинг бошқа ровийлари ва ривоятлари:

Ушбу ҳадисни имом Термизийдан ташқари имом Аҳмад, Абу Яъло, Табароний ва бошқалар ривоят қилишган.

Имом Термизийдан бошқаларининг ривоятида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай деганлар:

«نَأْمَلُ عِوَاءَ دَشَلِ يَفَكُفُ عِيءَ أَحْرَلِ يَفِدْهَلِ لِيْلٍ فَرَعَتِ، كَمَامٌ أَدَجَتَ هَلَلِ طَفْحًا
عَمَزُ نَلَانِ أَمَلُ عِوَاءَ، كَيْئَطُخِي لِنُكَيْ مَلَكَبِ اصْأَمَو، كَبِ صِيْ لِنُكَيْ مَلَكَبِ أَطْحَ أَم
«أَرْسِي رَسُوعِلْ عَمَزُ نَأْوَبَرْكُلْ عَمَجَرْفُلَانِ أَوْ رُبَّصَلِ».

Яъни «**Аллоҳни**(нг буйруғу қайтариқларини) **муҳофаза қилгин, шунда У Зотни рўпарангда топасан. Аллоҳни фароғатда танисанг, У сени қийинчиликда танийди. Билки, сени четлаб ўтган нарса сенга етмайди. Сенга етган нарса сени четлаб ўтмайди. Билки, сабр ортидан ютуқ, ғам-ғусса ортидан кушойиш келади. Ва албатта, қийинчилик ортидан енгиллик бордир».**

Ҳадиси шарифнинг шарҳи:

Ушбу ҳадис Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг буюк тавсиялари ва Ислом динидаги умумий қоидаларни ва Аллоҳ таолонинг бандалари зиммасидаги ҳаққи ўзида жамлаган.

Бир куни Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳумо Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васалламнинг хачирларига мингашиб олиб, у зотнинг ортларида кетаётган эдилар. Ўшанда Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳумо тўққиз ёш бўлган, дейишган уламоларимиз. Шунда Набий алайҳиссалом у кишига:

1) «...كُطْفَحِي هَلَلِ طَفْحًا؛ تَأْمَلُ كَكُفُ عِيءَ أَحْرَلِ يَفِدْهَلِ لِيْلٍ فَرَعَتِ، كَمَامٌ أَدَجَتَ هَلَلِ طَفْحًا»

«Эй болакай! Мен сенга калималарни ўргатаман. Аллоҳни(нг буйруғу қайтариқларини) **муҳофаза қилгин, шунда У Зот сени муҳофаза**

қилади», дедилар.

Яъни Аллоҳнинг динидаги амр ва наҳийларга қатъий риоя қилгин, буйруқларини бажаргин, қайтариқларидан қайтгин, чизган чегарасидан чиқмагин, шунда Аллоҳ сени муҳофаза қилади, демоқдалар.

Уламоларимиз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг **«шунда У Зот сени муҳофаза қилади»,** деган сўзларини изоҳлашиб «Аллоҳнинг муҳофазаси икки турли бўлади. Биринчиси: инсонга танисихатлик бериши, бола-чақа, аҳли аёлини ва мол-дунёсини турли хил бало-офатлардан асраши, иккинчиси: бандани дину диёнатида, иймону эътиқодида залолатга кетишдан асраши, муҳофаза қилиши», дейишган.

Аллоҳ таолонинг амрлари ичида муҳофаза қилиш керак бўлган энг буюк амал намоз хисобланади. Аллоҳ таоло Бақара сурасининг 238-оятда:

{...يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَلْوَلِّصُوْا اَوْلَادَكُمْ لِذٰلِكَ يَكُوْنُ لَكُمْ اَسْرٰى ۚ وَذٰلِكَ اَتَىٰكُمُ الْكِتٰبُ وَحَدَّثَكُمْ اَلْوَلِّصٰتِ لِكُلِّ مٰرْءٍ اَنْ يَّوْضِعَ وَجْهَهُ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ۗ}

«Намозларни ва ўрта намозни муҳофаза этинг», деб марҳамат қилган. Намозларни муҳофаза этиш уларни ўз вақтида, камчиликсиз ўқишни билдиради. Кўпчилик муфассир уламоларимиз: «Ўрта намоз»дан мурод аср намози», дейишган.

Аллоҳ таоло Маъориж сурасининг 34-оятда намозларни ўз вақтида ўқийдиганларин мадҳ этиб

{وَنُؤِذِيْكَ بِاَلْوَلِّصٰتِ لِكُلِّ مٰرْءٍ اَنْ يَّوْضِعَ وَجْهَهُ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ۗ}

«Улар намозларини муҳофаза қиладиганлардир», деган.

Ибн Можа Абу Қатода розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«نَمُوْهُنَّ اَدَّعٰى دِنَهُنَّ عِنْدَ عِيْثِ دِيْعَةَ وَاَوْلٰى صَسْمَخَ كَتَمْتُمْ اَيَّلَعْتُ ضَرَبْتُمْ فَا لَجَّوْزَعُ لَلِجَلِّ لِق»
«... لَجَّوْزَعُ لَلِجَلِّ لِق...».

«Аллоҳ азза ва жалла: «Мен умматингга беш маҳал намозни фарз қилдим. Ким уларни вақтида муҳофаза қилса, жаннатга киргазаман, деб Ўзимга вожиб қилдим...», дейди», деганлар.

Имом Аҳмад ва Термизий Ибн Масъуддан қилишган бир ривоятда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай деганлар:

«يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَلْوَلِّصُوْا اَوْلَادَكُمْ لِذٰلِكَ يَكُوْنُ لَكُمْ اَسْرٰى ۚ وَذٰلِكَ اَتَىٰكُمُ الْكِتٰبُ وَحَدَّثَكُمْ اَلْوَلِّصٰتِ لِكُلِّ مٰرْءٍ اَنْ يَّوْضِعَ وَجْهَهُ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ۗ»

Ҳадиснинг маъноси «**Аллоҳдан ҳақиқий ҳаё қилиш бош ва ундаги нарсаларни муҳофаза қилишинг, қорин ва ундаги нарсаларни муҳофаза қилишингдир**». Яъни қулоғинг, кўзинг ва тилингни харомдан сақлашинг. Қорнингни ҳаром луқмадан, қалбингни ҳасад, гина каби қалб ҳасталикларидан сақлашингдир, дегани.

Буюк аллома Ибн Мункадир: «Аллоҳ солиҳ киши сабабидан унинг фарзандини, фарзандини болаларини ва атрофидаги хонадонларни муҳофаза қилади», деган эканлар.

Айрим салаф уламоларимиз: «Ким Аллоҳга тақво қилса, ўзини муҳофаза қилибди. Ким тақвосини зое қилса, ўзини зое қилибди. Аллоҳ ундан беҳожатдир», дейишган.

Фузай ибн Иёз: «Мен Аллоҳга осийлик қилсам, ўша ишимнинг ёмонлигини хизматкорим ва уловимни хулқ-атворида сезаман», даган эканлар.

2) «كَهَاتُؤَدَّجَتَ هَلْ لَطْفًا»

«Аллоҳни муҳофаза қилсанг, У Зотни рўпарангда топасан».

Яъни банда Аллоҳ таолонинг динига оғишмай амал қилса, у қаерда бўлмасин У Зот ўша бандани ҳефзи ҳимоясига олади, ёрдам беради, барча ишларига муваффақият ато қилади.

Аллоҳ таоло Наҳл сурасининг 128-оятда:

{نُونٌ سَخِيْمٌ هَلْ لَدَّوْاَوْقَاتٍ نِيْدَلَّوْاْ غَمَّ هَلْ لَدَّوْاْ}

«Албатта, Аллоҳ тақво қилганлар ва гўзал ишлар қилганлар биландир», деб марҳамат қилган.

Абу Бакр розияллоҳу анҳу билан Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Маккадан Мадинага ҳижрат қилиб йўлга тушиганини сезиб қолган Қурайш машриклари изларидан одам юборади. Шунда улар Маккадаги Савр ғорига яшириниб олишади. Абу Бакр кўриб қолишларидан хавфсирайдилар. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у кишига:

«أَمْ هُنَّ لَأَثَلٌ هَلْ لَدَّوْاْ نِيْدَلَّوْاْ نِيْدَلَّوْاْ رَكَّبَ أَبَايَ كُنَّ ظَامًا»

«Учинчилари Аллоҳ бўлган икковлон ҳақида нима деб ўйлайсан, эй Абу Бакр?» дедилар».

Қатода: «Ким Аллоҳга тақво қилса, У Зот у билан бўлади. Аллоҳ ким билан бўлса, у билан мағлуб бўлмайдиган жамоа, ухламайдиган соқчи, адашмайдиган йўл кўрсатучи бўлади», деганлар.

3) «هَلْ لَّاسِ فَتَلَّاسِ إِذَا».

«Сўрамоқчи бўлсанг, Аллоҳдан сўра».

Чунки У Зотдан ўзга берувчи йўқ. Бошқа берувчилар ҳам У Зотнинг амри ила У Зотнинг берганидан берадилар. Шунинг учун орага бошқани қўшмай, тўғридан-тўғри ҳақиқий берувчининг Ўзидан сўраш керак.

Аллоҳ таоло Нисо сурасининг 32-оятда:

{هَلْ ضَفَّ نَمَّ هَلْ لَّاسِ أَوْ لَّاسِ أَوْ}

«Аллоҳдан фазлини сўранг», деган.

Имом Абу Довуд ва Термизий Нуъмон ибн Баширдан қилишган ривоятда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«(مَنْ كَلَّمَ بِيَّ سَأَلَنِي وَغَدَا مُمْكِنٌ لِّرَأْفَتِي) أَرْقُ مَثُ «دَابَّ عِلْمًا وَهُوَ عِلْمٌ دَلِيلٌ».

«Дуо ибодатдир», деб кейин **«Роббингиз: «Менга дуо қилинг, сизга ижобат қилурман»**, оятини ўқидилар».

Дуо қилаётган одам Аллоҳга зорланади, муҳтожлигини билдиради. У Зот таолонинг ундан зарарни даф, фойдани жалб қилишини, барча истакларини рўёбга чиқаришга қудрати етишини эътироф қилади.

Имом Бухорий «Адабул муфрад»да Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«هَلْ لَّاسِ فَتَلَّاسِ إِذَا».

«Ким Аллоҳдан сўрамаса, Аллоҳ унга ғазаб қилади», деганлар.

Имом Бухорий ва Муслим Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадиси қудсида Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таоло:

«هَلْ رَفَعَتْ سَيِّئَاتِي نَمَّ، هَلْ طَعْتُ أَفَّيْ نُنُّ لَّاسِي نَمَّ، هَلْ بِيَّ سَأَلْتُ أَفَّيْ نُونُ عَدِي نَمَّ».

«Ким Менга дуо қилади, ижобат қиламан. Ким Мендан сўрайди, унга бераман. Ким Мендан мағфират сўрайди, Мен уни мағфират қиламан», дейди», деганлар.

Имом Аҳмад: «Аллоҳим, ўзгага сажда қилишдан асраганингдек, ўзгадан сўрашдан ҳам асрагин», деб дуо қилар эканлар.

Товус Атога: «Юзингга эшигини ёпиб қўйган одамдан ҳожатингни сўрашдан ҳазир бўл. Сен қиёмат кунигача эшиги очиқ бўлган, Ўзидан сўрашингни сенга амр қилган ва сўровларингни ижобат қилишга ваъда берган Зотдан сўра», деди.

4) «هَلْ لِيَابٍ نَعْتَسُفَ تَنْعَسُ إِذْ أَوْ»

«Кўмак истамоқчи бўлсанг, Аллоҳдан иста».

Чунки ҳақиқий кўмакчи ҳам – У Зотнинг Ўзидир. Бошқаларнинг барчаси кўмакка муҳтож. Аллоҳнинг амрларига итоат қилишда ҳам, қайтарган ишларидан қайтишда ҳам, қазо ва қадарига сабр қилишда ҳам Аллоҳнинг Ўзидан кўмак, ёрдам сўралади.

Аллоҳ таоло Фотиҳа сурасида:

{نِيَعْتَسُنَ كَيْ إِي وَ دُبْعُنَ كَيْ إِي}

«Фақат Сенгагина ибодат қиламиз ва фақат Сендангина ёрдам сўраймиз», деган.

Имом Муслим Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«رَجَعْتَ الْوَهْلَ لِإِبْنِ نَعْتَسَاو، كُنْ فَنِي أَمْ يَلْعَوْ صِرْحَا»

«Сенга фойда келтирадиган нарсага ҳарис бўл, Аллоҳдан кўмак иста, ожизлик қилма», деганлар.

Имом Бухорий Абу Мусо розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«رَوْنُكَ نَمُ زُنْكَ أَوْ نَفِ هَلْ لِيَابٍ أَلِ ءُؤُوقِ أَلِ وَ لَوْحِ أَلِ لُقِ سَيْ قِ نَبِ هَلْ لِيَابٍ دَبْعَ أَيْ»
«رَوْنُكَ نَمُ زُنْكَ أَوْ نَفِ هَلْ لِيَابٍ أَلِ ءُؤُوقِ أَلِ وَ لَوْحِ أَلِ لُقِ سَيْ قِ نَبِ هَلْ لِيَابٍ دَبْعَ أَيْ».

«Эй Абдуллоҳ ибн Қайс, «Лаа ҳавла ва лаа қуввата иллаа биллаах» дегин, зеро, у жаннат хазиналаридан биридир», деганлар. Яъни куч ҳам, қувват ҳам фақат Аллоҳ биландир.

Ҳасан Басрий Умар ибн Абдулазизга: «Аллоҳдан ўзгандан ёрдам истама, Аллоҳ ишингни ўшанга топшириб қўймасин», деб мактуб йўллаган эканлар.

5) دَقِيْعٌ شَبَّ اِلٰكٌ وَّعَفْوَنِيْ مَلِيْعٌ شَبَّ كُوْفَنِيْ نَا اِيْلَعُ تَعَمَّتْ حِلْوَلٌ وَّلَمْ اَلَا نَا مَلْعَاوُ
دَقِيْعٌ شَبَّ اِلٰكٌ وَّوْرُضِيْ مَلِيْعٌ شَبَّ كُوْرُضِيْ نَا اِيْلَعُ اُوْعَمَّتْ حِلْوَلٌ وَّلَوُ كَلُّ لَلْا هَبَّتْ كُ
فُحُّ صِلَاتٌ فَحَّوْمٌ اَلْقَالَاتِ عَفْرُ كَيْلَعُ هَلْ لَلْا هَبَّتْ كُ

«Билки, агар бутун уммат (маҳлуқотлар) сенга бирор манфаат бериш учун жамланса ҳам, Аллоҳ сенга ёзган нарсдан бошқасини бера олмайди. Агар уларнинг ҳаммаси сенга бирор зарар етказиш учун жамланса ҳам, Аллоҳ сенга ёзган нарсдан бошқасини етказа олмайди. Қаламлар кўтарилган, саҳифалар қуриган».

Фойда ҳам, зиён ҳам Аллоҳдандир. Аллоҳнинг дунёдаги барча махлуқ отлари жамланиб, сенга заррача фойда ёки зиён етказмоқчи бўлса ҳам, Аллоҳ тақдирингга битган нарсдан бошқаси бўлмайди. Шунинг учун ҳам аммани қўйиб, фақат Аллоҳ таолонинг Ўзигагина таваккул қил.

Аллоҳ таоло Ҳадид сурасининг 22-оятида:

نَّالْبَقْنَ مِمَّ بَاتِكَ يَفِ اِلْمُكْسُفْنَ اِي فِ الْوَضْرُاَلِ اِي فِ ةَبِي صُمْنَ مَبْ اَصْ اَمُ
رِي سَيَهْلَلِ اِيْلَعُ كَلْدَنَّ اِهْ اَرْبَن

«Ер юзида ёки ўзларингизда бирор мусибат етса, уни яратишимиздан олдин албатта, китобда бўлур. Албатта, бу Аллоҳ учун осондир», деган.

Ушбу ривоятдан олинадиган фойдалар:

1. Болаларга хуш муомалада бўлиб, уларга таълим-тарбия бериш;
2. Аллоҳнинг буйруғу қайтариқларига бўйсунуш У Зотнинг инсонга танисихатлик бериши, бола-чақа, аҳли аёлини, мол-дунёсини турли хил бало-офатлардан асраши, дину диёнатиди, иймону эътиқодида залолатга

кетишдан асрашига сабаб бўлади;

3. Талаб-истакларни фақат уларни бажо келтирувчи Зотдан – Аллоҳдан сўраш кераклиги;

4. Кўмак ва ёрдамни ҳақиқий кўмак берувчи Зотдан – Аллоҳдан сўраш кераклиги;

5. Фойда ҳам, зиён ҳам Аллоҳдан экани;

6. Аллоҳнинг қазои қадарига иймон келтириш ва унга рози бўлиш вожиблиги;

7. Солиҳ амаллар туфайли Аллоҳ бандадан бало-офатларни аритиши;

8. Барча махлуқотлар жамланиб, бир инсонга заррача фойда ёки зиён етказмоқчи бўлса, Аллоҳ тақдирда битган нарсадан бошқаси бўлмаслиги;

9. Банда фароғат пайтида Аллоҳни ёдга олиб, тоат-ибодатда бўлса, қийинчиликка йўлиққан пайтида У Зот уни ёрдамсиз ташлаб қўймаслиги;

10. Сабр ортидан ютуқ, ғам-ғусса ортидан кушойиш, қийинчилик ортидан енгиллик келиши.

Муҳаммад Али Муҳаммад Юсуф тайёрлади